

Lokale uitwerking bibliotheekbeleid gemeente Steenbergen 2018

'Een leven lang leren, ontdekken en verbazen'

Inhoudsopgave

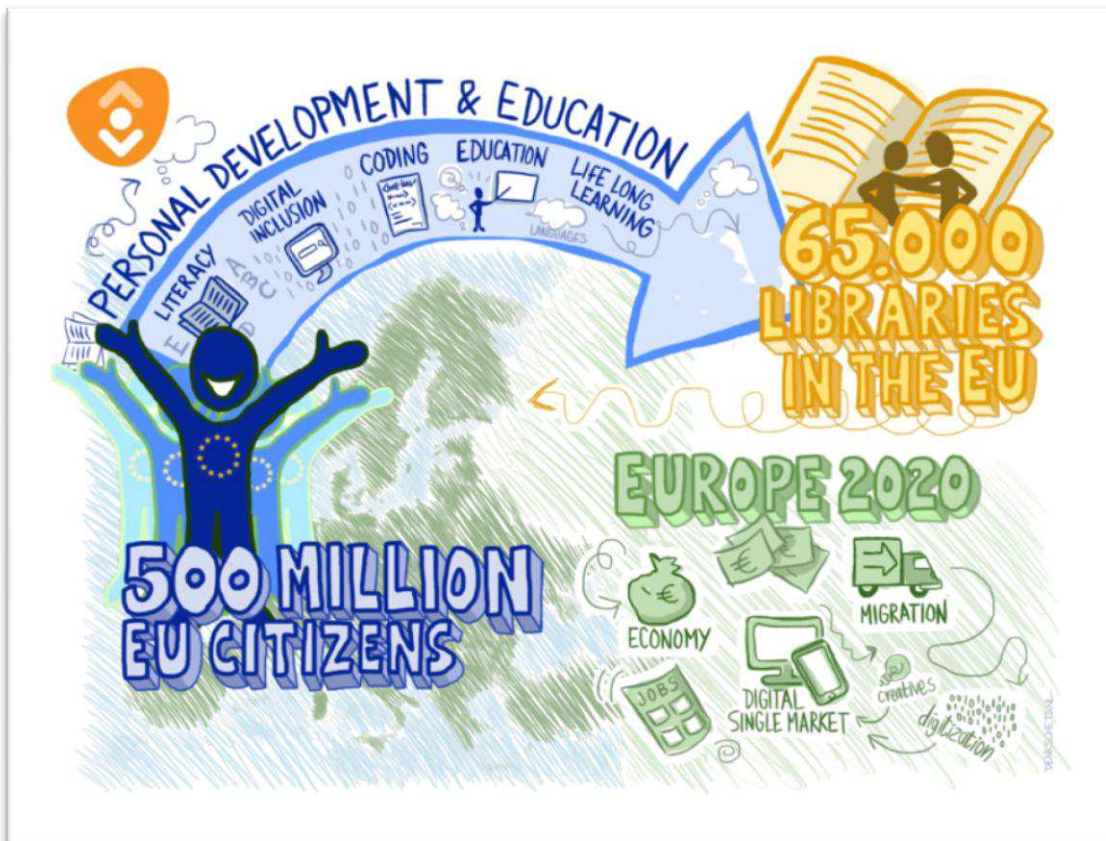
1. Inleiding	3
2. Wettelijk Kader	4
3. Trends	5
4. Lokale situatie	6
5. Thema's lokale uitwerking	6
5.1 informatievoorziening	7
5.2 Ondersteuning van en samenwerking met het onderwijs	7
5.3 Bestrijding laaggeletterdheid	8
5.4 Mediawijsheid	9
5.5 Meedoen in het sociaal domein.....	9
5.6 Algemene opdracht	10
6. Burgerinitiatieven	10
7. Implementatie	10
7.1 Van 1 naar 3 bibliotheken in Dinteloord	10
7.2 Basisscholen willen snel starten	11
7.3 Transitie in Steenbergen en de andere kernen	11
8. Communicatie	11
9. Middelen	11
10. Bijlagen	12
10.1 Bijlage 1: Aantal leden, uitleningen en bezoekers.	12
10.2 Bijlage 2: Uitwerking bibliotheek Dinteloord	15

1. Inleiding

De bibliotheek vervult een belangrijke maatschappelijke functie. De bibliotheek maakt het onder andere mogelijk, dat je een leven lang kunt leren, lezen, je ontspannen, je verdiepen, je verbazen en dat je met elkaar in gesprek kunt gaan. Bezuinigingen, veranderende wetgeving en een veranderende vraag van klanten zetten de bereikbaarheid en de kwaliteit van de bibliotheekdiensten onder druk. De veranderende omstandigheden vragen om een heroriëntatie en een andere prioriteitsstelling. De bibliotheek Het Markiezaat heeft daarom een beleidsplan opgesteld. In dat plan schetst de bibliotheek Het Markiezaat hoe zij zelf de bibliotheek in toekomst (vanaf 2018) zien. Het beleidsplan gaat over het gehele werkgebied van de basisbibliotheek Het Markiezaat. Het werkgebied beslaat naast Steenbergen ook de gemeente, Bergen op Zoom en Woensdrecht.

In het beleidsplan beschrijft de bibliotheek twee programmalijnen, te weten de educatieve bibliotheek en de programmeer bibliotheek. Het beleidsplan en de programmalijnen moeten worden vertaald naar de lokale situatie, aangezien elke gemeente een eigen dynamiek kent. Deze notitie gaat over die vertaling en bevat de kaders en opgaven voor de bibliotheekvoorziening in de gemeente Steenbergen. Deze uitwerking vormt mede de basis voor de subsidieovereenkomst en de hierin op te nemen prestatie-eisen.

Achtereenvolgens wordt ingegaan op het wettelijke kader, de actuele trends, de lokale situatie, de lokale uitwerking van de visie, burgerinitiatieven, de implementatie van de visie, communicatie en tot slot de middelen.

2. Wettelijk Kader

Per 1 januari 2015 is de nieuwe Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) van kracht. Zoals de naam al aangeeft gaat de wet uit van een landelijk stelsel van bibliotheekvoorzieningen. Het stelsel wordt gevormd door de Koninklijke Bibliotheek, de provinciale ondersteuningsinstellingen en de lokale bibliotheken. Elk met hun eigen taak vormen zij één netwerk van bibliotheekvoorzieningen.

Een bibliotheekvoorziening die een publieksfunctie vervult, moet volgens artikel 5 van de Wsob de volgende vijf functies vervullen, die bijdragen aan de persoonlijke ontwikkeling en verbetering van de maatschappelijke kansen van het algemene publiek:

1. ter beschikking stellen van kennis en informatie;
2. bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie;
3. bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur;
4. organiseren van ontmoeting en debat;
5. laten kennis maken met kunst en cultuur.

De vijf functies zijn niet nieuw en worden al door de meeste lokale bibliotheken grotendeels ingevuld. De eerste drie functies worden tezamen aangeduid als 'lezen, leren en informeren' en vormen de kerntaak van de bibliotheek. De afgeleide functies 'ontmoeting en debat' en 'kunst en cultuur' zijn in de Wsob opgenomen om de lokale bibliotheek in staat te stellen zich duurzaam te positioneren en verbinding te zoeken met de media (lokale omroepen), erfgoedinstellingen (archieven en regionale historische centra en musea) en instellingen voor cultuureducatie en/of volwasseneneducatie. De kernactiviteiten krijgen door de functies 'ontmoeting en debat' en 'kunst en cultuur' meer substantie en een grotere publiekswaarde.

De verplichting tot het vervullen van de vijf bibliotheekfuncties geldt op het niveau van de bibliotheekorganisatie (de rechtspersoon) en niet op het niveau van de bibliotheekvestiging (de locatie). Daarnaast worden in de wet zes activiteiten genoemd (o.a. deelname aan het interbibliothecair leenverkeer (IBL), ondersteuning van het onderwijs, deelname collectieplan) welke tevens verplicht zijn om deel te kunnen nemen in het stelsel. In praktische zin is het hebben van een certificaat uitgereikt door de stichting Certificering Openbare Bibliotheken (COB) een aanwijzing dat de bibliotheek aan de Wsob verplichtingen voldoet. Door de verwerking van de wettelijke bepalingen in het certificeringschema geldt het certificaat als een teken van stelselwaardigheid.

De gemeente is verantwoordelijk voor het lokale bibliotheekwerk. De lokale verantwoordelijkheid heeft betrekking op de beschikbaarheid, de omvang en de kwaliteit van de voorziening. De gemeente dient zich bij de uitoefening van de verantwoordelijkheid rekenschap te geven van de gemiddelde afstand tussen de lokale bibliotheekvoorziening en de inwoners van de gemeente(n).

Een openbare bibliotheekvoorziening die niet aan alle eisen voldoet, kan geen onderdeel van het stelsel vormen. De bibliotheek ondervindt daarvan hinder in de zin dat er niet deelgenomen kan worden aan de collectieve voorzieningen van het netwerk, waaronder bijvoorbeeld het interbibliothecair leenverkeer en de afdracht van leenrechtenvergoedingen. Daarnaast komt de voorziening niet in aanmerking voor steun vanuit landelijke programma's en projecten van de Koninklijke Bibliotheek, stichting Lezen etc. Een aandachtspunt hierbij is dat ook bibliotheken die niet deelnemen in het stelsel verplicht zijn leenrechtenvergoedingen af te dragen. Gezien het voorgaande is het belangrijk dat de lokale bibliotheekorganisatie gecertificeerd is en daarmee een officiële deelnemer is in het stelsel van de Wsob.

3. Trends

Landelijk, regionaal en lokaal zijn de volgende trends met betrekking tot de bibliotheekvoorziening waarneembaar:

1. *Ontlezing*: De leestijd van gedrukte boeken, kranten en tijdschriften neemt volgens alle tijdsbestedingonderzoeken af, maar dat betekent niet noodzakelijkerwijs dat er minder gelezen en geschreven wordt. Er is eerder sprake van een verschuiving naar andere teksten en media. Minder gedrukte media, meer e-mail en sociale media. De kwaliteit van die teksten, laat vaak veel te wensen over.
2. *Terugloop bibliotheekbezoek en uitleen van boeken*: Deze trend wordt op lokaal/regionaal niveau duidelijk waargenomen door Basisbibliotheek Het Markiezaat. Deze trend is ook op landelijk niveau waarneembaar. Met het teruglopende bezoek, neemt ook de uitleen van boeken af.
3. *Het belang van kennis neemt toe*: Nederland is een kenniseconomie en streeft naar een toppositie op internationaal niveau. Een belangrijk kenmerk voor een kenniseconomie is dat burgers zich hun hele leven kunnen blijven ontwikkelen. Dit vereist een brede vorming en ontwikkeling van alle burgers. Nog meer dan vroeger, zal een leven lang leren in de toekomst van essentieel belang zijn.
4. *Mediawijsheid wordt onmisbaar*: Met de enorme groei van de wereldwijd geproduceerde digitale informatie groeit het belang om goed met die informatie te kunnen omgaan. Men blijkt echter vaak moeite te hebben met het juist interpreteren van de gevonden informatie en feiten van meningen te onderscheiden.
5. *Digitalisering zet door*: Digitalisering zorgt er voor dat toegankelijkheid en snelheid van informatie toenemen. Met als gevolg een explosieve groei in digitale content. Mede door deze ontwikkeling is zowel de omvang van het informatieaanbod als de manier waarop het wordt gebruikt, aan grote veranderingen onderhevig. Nieuwe technologieën zorgen er voor dat, naast het vergaren, ook het creëren en delen van informatie eenvoudiger wordt.
6. *Belang van netwerken neemt toe*: Waar voorheen de samenleving was gestructureerd rondom instituten, is nu een verschuiving te zien naar structuren rondom het individu en de community (gemeenschap) buiten deze instituten om. Delen en samenwerken is geen nieuw fenomeen, maar door technologische ontwikkelingen zijn de mogelijkheden vergroot om producten op grotere schaal te huren, lenen, ruilen, geven en delen. Leren wordt steeds meer een sociaal proces dat plaatsvindt in cocreatie en door samenwerken en delen.
7. *De participatiesamenleving*: De verzorgingsstaat ontwikkelt zich naar een participatiemaatschappij waarin burgers zelf een actieve rol hebben in plaats van op de overheid te leunen. Het uitgangspunt van het overheidsbeleid is dat de eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van de burger dient te worden gefaciliteerd en gestimuleerd.
8. *Cultureel ondernemerschap*: Lange tijd waren de continuïteit en ontwikkeling van het cultuuraanbod in Nederland verzekerd – of op zijn minst voorspelbaar – door een trendvolgende manier van publieke en private financiering. Maar die tijd is voorbij en komt zeker op korte termijn niet terug. In het huidige maatschappelijke en economische klimaat is – ook in andere sectoren – bijna niets meer vanzelfsprekend, de culturele sector kan zich daaraan niet onttrekken. Er is een flinke kloof tussen de financieringsbehoefte in de culturele sector en de financiële middelen vanuit de publieke, financiële en private/maatschappelijke sector.
9. *Demografische ontwikkelingen*: De landelijke tendens is dat de bevolking krimpt in kleinere gemeenten en groeit in steden. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en het CBS verwachten dat het aantal gemeenten en regio's dat in de nabije toekomst met één of meer vormen van demografische krimp te maken krijgt, zal toenemen. Voor onze gemeente is de verwachting dat de komende jaren het inwoneraantal stabiel blijft.

10. *Toenemende dienstverlening*: De trend is dat de gebruikers een ander en hoger service niveau van de lokale bibliotheek vragen. Landelijk, provinciaal en lokaal wordt hard gewerkt om aan die vraag tegemoet te komen. Bijvoorbeeld door uitbreiding van de digitale collectie. We zien dat steeds meer leden gebruik maken van de digitale collectie. Maar ook de ontwikkeling van de nationale bibliotheekpas is een belangrijk onderdeel. De bibliotheekpas maakt het voor leden mogelijk om met één pas toegang te krijgen tot alle bibliotheken in heel Nederland.

4. Lokale situatie

Het bibliotheekwerk in de gemeente Steenberg en Dinteloord kent op dit moment twee fysieke bibliotheken (Steenbergen en Dinteloord) en twee zogenaamde servicepunten (Nieuw-Vossemeer en Kruisland). Het werkgebied van de bibliotheek Het Markiezaat beslaat naast Steenberg en Dinteloord ook de gemeente Bergen op Zoom en Woensdrecht. De bibliotheek Het Markiezaat is gecertificeerd en daarmee officiële deelnemer in het stelsel van de Wsob.

Het gebruik van de bibliotheken binnen de gemeente Steenberg en Dinteloord laten al jaren een dalend gebruik van de collectie, een dalend aantal bezoekers en een dalend aantal leden zien (zie bijlage 1 voor de cijfers over 2014 t/m 2017). Dit komt overeen met de trend die we elders in het land zien bij voortzetting van het huidige beleid.

Daarnaast is de Bibliotheek Het Markiezaat, net zoals op veel andere plekken in het land, geconfronteerd met een forse bezuiniging. In de jaren 2015 t/m 2017 heeft de bibliotheek in totaal €100.000 moeten bezuinigen. Dit is bijna 20% van de subsidie die zij ontvingen. Vanaf 2018 is de bezuiniging volledig gerealiseerd. De bibliotheek ontvangt in 2018: €337.725,- subsidie. Jaarlijks wordt dit bedrag geïndexeerd. Om de bibliotheekvoorziening ook in de toekomst met een sluitende begroting te kunnen draaien, zijn aanpassingen onvermijdelijk.

5. Thema's lokale uitwerking

Het is meer dan ooit belangrijk dat de bibliotheek midden in de maatschappij staat. Een heroriëntatie is uitgevoerd en een nieuwe missie gedefinieerd:

De bibliotheek is het lokale fysieke en digitale informatieknoppunt dat de persoonlijke ontwikkeling van kinderen en volwassenen stimuleert en faciliteert. De bibliotheek schept essentiële voorwaarden voor een leven lang leren, onafhankelijke besluitvorming en de culturele ontwikkeling van individuen en groepen en levert daarmee een cruciale bijdrage aan de democratie en de kennissamenleving. De kernfuncties van de bibliotheek zijn lezen, leren en informeren en daaraan ondersteunend cultuur, ontmoeting en debat.

De gemeente moet en wil richting geven aan deze vernieuwing, mede als belangrijkste financier van de bibliotheek maar ook als belangrijke partner. De richting en opdracht die de gemeente geeft aan de openbare bibliotheek is gebaseerd op de Wsob. Aan de hand van een vijftal thema's geeft de gemeente richting aan de vernieuwing en wil op die manier komen tot een bij de gemeente Steenberg en Dinteloord passend bibliotheekvoorzieningsniveau. Het gaat om de volgende thema's:

1. Informatievoorziening;
2. Ondersteuning van en samenwerking met het onderwijs;
3. Bestrijding laaggeletterdheid;
4. Mediawijsheid;
5. Meedoen in het sociaal domein.

De opdracht aan de bibliotheek is per thema uitgewerkt.

5.1 informatievoorziening

Informatievoorziening gaat in de huidige maatschappij zowel via fysieke boeken als via allerlei digitale informatie. Met de komst van de landelijke digitale bibliotheek zal de lokale bibliotheek niet overbodig worden. Hoewel de uitleen van materialen in toenemende mate digitaal en landelijk zal plaatsvinden, blijft tegelijkertijd de fysieke collectie voorlopig nog van belang. Ondanks dat het internet en de digitale wereld in vele opzichten alternatieve diensten bieden die voordelen met zich meebrengen, zijn er ook beperkingen. Het blijkt dat er gebruikers zijn die in de praktijk ook behoefte hebben aan face-to-face contact en advies. De bibliotheek zal zich moeten blijven profileren in de ondersteuning van gebruikers bij het vinden van materialen die zij zoeken door 'het verschaffen van context'. Deze advies- of gidstaak neemt aan belang toe in de huidige informatiejungle. De presentatie van de fysieke collectie vindt op een flexibele manier plaats om op de behoeften van de klanten aan te sluiten. Daarnaast zal de bibliotheekklant op verschillende manieren toegang tot de bibliotheek willen zoeken. Met de nationale bibliotheekpas is het voor leden mogelijk om met één pas toegang te krijgen tot alle bibliotheken in Nederland. Hiervoor moet de Bibliotheek Het Markiezaat aansluiten op dit nationale systeem. De Nationale Bibliotheek Pas maakt het bibliotheekgebruik aantrekkelijker voor (potentiële) leden en biedt ruimte voor innovatie en de ontwikkeling van nieuwe vormen van aanbod naast het traditionele uitleenmodel. Het lidmaatschap van de bibliotheek geeft leden ook toegang tot de landelijke digitale collectie. Om goed in te spelen op deze trend moeten de lokale en de nationale, digitale bibliotheek, nauw met elkaar verbonden worden. De bibliotheek verschaft de leden toegang tot de landelijke digitale bibliotheek van de Koninklijke Bibliotheek door aan te sluiten op de digitale infrastructuur. Een samenwerking met de Koninklijke Bibliotheek en het aansluiten op het systeem van de nationale bibliotheekpas, zorgt voor een verbetering van de dienstverlening. De leden die beperkt zijn in hun mobiliteit en graag gebruik willen maken van de diensten van de bibliotheek moeten hierin worden gefaciliteerd. De bibliotheek zorgt ervoor dat boeken en andere materialen worden bezorgd bij de leden die beperkt zijn in hun mobiliteit.

De opdracht aan de bibliotheek voor het thema: **Informatievoorziening**:

1. Bibliotheekfuncties zijn fysiek en digitaal beschikbaar voor alle inwoners van de gemeente Steenberg. Inwoners worden ondersteund in het gebruik van deze functies en diensten als dat nodig is.
2. Bibliotheek Het Markiezaat realiseert de aansluiting bij de landelijke digitale infrastructuur en sluit aan bij de nationale bibliotheekpas.

5.2 Ondersteuning van en samenwerking met het onderwijs

Mee kunnen komen in en bij kunnen dragen aan de kenniseconomie begint bij geletterdheid in brede zin. Lezen is van groot belang bij het bijbrengen van goede geletterdheid op jonge leeftijd. Omdat lezen voor het plezier en geletterdheid elkaar over en weer versterken, is het van belang om kinderen al in hun vroege jeugd een positieve leeservaring mee te geven. Met name met het onderwijs moet de samenwerking gezocht worden. Dit is ook wettelijk verankerd in de Wsob. Waar de scholen verantwoordelijk zijn voor het technisch en begrijpend lezen, draagt de bibliotheek bij aan het leesplezier met een hoogwaardige en diverse collectie en haar vakkundigheid. De bibliotheek is expert op het gebied van collectievorming en afstemming van collectieonderdelen op de wensen, behoeften en leefwereld van de gebruiker. In het bevorderen van lezen en het stimuleren van leesplezier heeft de toekomstige bibliotheek onverminderd een taak. Dat geldt met name voor de jonge (nog niet schoolgaande) en de schoolgaande jeugd. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van de landelijke beleidsinitiatieven. Via diverse programma's is een structurele aanpak van

leesbevordering beschikbaar met projecten als Boekstart en de Bibliotheek op school. Boekstart wordt reeds een aantal jaren uitgevoerd in onze gemeente. Met betrekking tot de Bibliotheek op School heeft Bibliotheek Het Markiezaat in haar beleidsplan aangegeven de Bibliotheek op School graag op alle (basis)scholen in haar werkgebied te willen uitrollen. De cijfers van het gebruik van de huidige bibliotheekvorm in de kern Dinteloord maar ook in Steenbergen laten al jaren achtereen een dalende trend zien, terwijl laaggeletterdheid alleen maar toegenomen is de afgelopen 10 jaar. Dit vraagt daadwerkelijk om een andere aanpak van het bibliotheekwerk en de koppeling met onderwijs. Aanwezigheid binnen de school is essentieel voor het concept van de Bibliotheek op school, omdat op die manier alle leerlingen worden bereikt en er ook in samenwerking met de school aandacht is voor het kind, dat minder interesse lijkt te hebben in lezen. Het concept van de Bibliotheek op school zorgt er met behulp van de landelijke monitor voor, dat alle kinderen in de school worden gevolgd op het gebied van lezen en nieuwe media. De leerlingen van scholen waar de Bibliotheek op school met het volledige programma actief is scoren onder andere significant beter bij begrijpend lezen. Periodiek onderzoek van de universiteit van Leiden laat zien, dat leerlingen van basisscholen in Nederland waar reeds de Bibliotheek op school is gerealiseerd substantieel beter scoren op het gebied van lees- en taalvaardigheid. Een en ander heeft een positief effect op de zogenaamde Cito-scores.

De opdracht aan de bibliotheek voor het thema: **Ondersteuning van en samenwerking met het onderwijs:**

1. Bibliotheek Het Markiezaat werkt samen met alle scholen in de gemeente Steenbergen om het lezen en het leesplezier van leerlingen te bevorderen.
2. Bibliotheek het Markiezaat zet zich samen met het onderwijs in om laaggeletterdheid te voorkomen door realisatie van de "bibliotheek op school" in het primaire onderwijs en onderzoekt de mogelijkheden voor het voortgezet onderwijs. .

5.3 Bestrijding laaggeletterdheid

De bibliotheek organiseert activiteiten en geeft voorlichting gericht op zelfredzaamheid. Om zelfredzaam te zijn hebben burgers basisvaardigheden nodig. 2,5 miljoen mensen in Nederland hebben grote moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Vaak hebben zij ook moeite met het omgaan met een computer. Zij beheersen het minimale niveau om volwaardig in de Nederlandse maatschappij te kunnen functioneren niet. De gemeente wil de bibliotheek in het bijzonder inzetten op het bevorderen van lezen en schrijven en op digitale vaardigheden. Beide vaardigheden bepalen voor een groot deel de mate waarin een persoon zelfredzaam is. De bibliotheek fungeert hierbij als aanbieder van aangepaste lectuur die mensen op laagdrempelige wijze in aanraking brengt met boeken en als gids waar mensen terecht kunnen voor informatie over of een doorverwijzing naar taalaanbieders, speciale cursussen of workshops. Maar ook als facilitator die haar ruimte beschikbaar stelt of verhuurt aan aanbieders van cursussen en workshops, en die cursisten gelegenheid geeft om te oefenen. Naast concrete activiteiten heeft de bibliotheek een belangrijke netwerkrol bij de netwerkaanpak in de regio West-Brabant wanneer het gaat om het bestrijden van laaggeletterdheid. Ook in de gemeente Steenbergen speelt het probleem rondom laaggeletterdheid.

De opdracht aan de bibliotheek voor het thema: **Bestrijding laaggeletterdheid:**

1. Bibliotheek Het Markiezaat coördineert de aanpak tegen laaggeletterdheid.
2. In de bestrijding van laaggeletterdheid wordt samengewerkt met alle betrokken partijen in de regio en indien nodig daarbuiten. Bij de uitvoering hiervan wordt vraaggericht gewerkt en onderscheid gemaakt tussen de diverse doelgroepen zoals jeugdigen, volwassenen en senioren.

5.4 Mediawijsheid

Een belangrijke taak voor de bibliotheek is weggelegd in het wegwijs maken van mensen in de nieuwe media, de 'mediawijsheid'. De Raad voor Cultuur definieert dit begrip als volgt: Mediawijsheid duidt op het geheel van kennis, vaardigheden en mentaliteit waarmee burgers zich bewust, kritisch en actief kunnen bewegen in een complexe, veranderlijke en fundamenteel gemedialiseerde wereld. Het media-aanbod is de afgelopen jaren sterk toegenomen. Echter, juist het interpreteren van informatiebronnen blijkt voor velen ingewikkeld, in het bijzonder voor jongeren maar ook voor ouders, grootouders en senioren. Ook leerkrachten vormen een belangrijke doelgroep: niet alle leerkrachten hebben affiniteit met mediawijsheid en ICT. Bibliotheken vullen hun rol op dit terrein divers in, van cursussen in het leren omgaan met computers en internet tot het ontsluiten van informatie. Het huidige kabinet streeft ernaar alle overheidsdiensten digitaal aan te bieden. Veel mensen hebben echter beperkte (digitale) basisvaardigheden. Hierdoor kunnen zij moeilijk meekomen met de digitalisering van (overheids)diensten. Hun beperkte basisvaardigheden vormen een belemmering om hier optimaal gebruik van te kunnen maken. Onderzoek toont aan dat het hier gaat om 3 tot 4 miljoen Nederlanders. De bibliotheek is bij uitstek geschikt als het instituut dat mensen op dit gebied kan onderrichten en begeleiden en het onderwijs hierbij kan ondersteunen. Mediawijsheid is ook onderdeel van het zelfredzaam maken van burgers.

De opdracht aan de bibliotheek voor het thema: **Mediawijsheid:**

1. Bibliotheek Het Markiezaat stimuleert in samenwerking met scholen en andere betrokken partijen actief en vraaggericht de ontwikkeling van mediawijsheid bij alle inwoners van de gemeente Steenbergen en in het bijzonder bij de jeugd.

5.5 Meedoen in het sociaal domein

De vorige vier thema's hebben allemaal op hun eigen manier, te maken met de ontwikkeling en ondersteuning van mensen. Dit impliceert mede dat de bibliotheek zeer geschikt is om een rol te spelen binnen het sociaal domein. Eén van de sterke punten van de bibliotheek, te weten het huidige maatschappelijk bereik en de laagdrempeligheid biedt hierbij grote voordelen en kansen. Bijvoorbeeld voor de doelgroep senioren en wel vanuit verschillende invalshoeken. Eenzaamheid en het niet meer volledig mee kunnen doen aan de samenleving zijn belangrijke thema's voor deze doelgroep. In dit verband is de samenwerking tussen de Bibliotheek Het Markiezaat en welzijnsorganisaties van groot belang. Zo kunnen bijvoorbeeld gezamenlijke activiteiten worden georganiseerd die bijdragen aan het bestrijden van eenzaamheid en die erop gericht zijn om zo lang mogelijk deel te kunnen nemen aan de samenleving. Voor wat betreft de activiteiten kan gedacht worden aan het stimuleren en het aanreiken van handvatten voor het gebruik van nieuwe media of het organiseren van lezingen over actuele thema's. Deze activiteiten hoeven niet perse plaats te vinden in de bibliotheek. Dergelijke activiteiten kunnen ook in een verzorgingshuis georganiseerd worden. Op dit moment werkt de bibliotheek op veel onderwerpen al samen met diverse maatschappelijke partners zoals, de jeugdgezondheidszorg en partners in het kader van de laaggeletterdheid. De gemeente vraagt nog meer dan voorheen dat de bibliotheek actief op zoek gaat naar deze samenwerking in de kernen en hierbij de ondersteunende rol in de ontwikkeling van inwoners inzet.

De opdracht aan de bibliotheek voor het thema: **Meedoen in het sociaal domein:**

1. De Bibliotheek Het Markiezaat zoekt uitdrukkelijk de samenwerking met andere organisaties op het gebied van gezondheidszorg, welzijn en cultuur.
2. Bibliotheek Het Markiezaat ontwikkelt, haakt aan bij en stimuleert de ontwikkeling van initiatieven in het sociaal domein, gericht op toegang, ontmoeting, samenwerking en het vergroten van de leefbaarheid van de burgers in de kernen.

5.6 Algemene opdracht

Aan de individuele thema's gekoppelde opdrachten kunnen worden vertaald naar een algemene opdracht.

De algemene opdracht aan de bibliotheek is: *Het stimuleren, ondersteunen en toerusten van inwoners van de gemeente Steenbergen om mee te kunnen doen in en bij te kunnen dragen aan de samenleving.*

6. Burgerinitiatieven

De gemeente is verantwoordelijk voor de openbare bibliotheekvoorziening. De Bibliotheek Het Markiezaat geeft uitvoering aan die verantwoordelijkheid. Hierbij is de Wsob het uitgangspunt. We zien op steeds meer plaatsen dat er burgerinitiatieven worden ontwikkeld in aanvulling op de openbare bibliotheekvoorziening. Een boekenkast of een leestafel in een supermarkt of in een dorpshuis kan al fungeren als wijkbibliotheek. Maar ook een boekenkast in de hal van een appartementencomplex is een mooie aanvulling. De Bibliotheek het Markiezaat heeft hierbij een belangrijke rol. De bibliotheek kan samen met de gemeente dergelijke initiatieven faciliteren en ondersteunen. Uitgangspunt is dat de inwoners zelf uitvoering geven en het functionele beheer verzorgen.

7. Implementatie

Een belangrijke wijziging is dat de dienstverlening voor de jeugd met name vanuit de basisscholen gaat plaatsvinden. Daarmee wordt de bibliotheek nog dichter bij de jeugd gebracht. Een dergelijke transitie kan niet in één keer worden uitgerold. Daarom wordt dit gefaseerd uitgevoerd waarbij de bibliotheek in Dinteloord wil starten. Deze keuze volgt enerzijds vanuit een snellere afname in Dinteloord van de bezoekersaantallen dan op andere plekken, anderzijds omdat vanuit de bibliotheekvisie volgt dat er één hoogwaardige bibliotheekvestiging per gemeente wordt gecreëerd, welke voor onze gemeente een vestiging in Steenbergen betreft. Daar komt bij dat veel jongeren uit de kern Dinteloord ook nu al gebruik maken van de bibliotheken in Steenbergen en Bergen op Zoom. Vanzelfsprekend moet ook de toegang tot de volwassenencollectie in Dinteloord gewaarborgd blijven. Volwassenen kunnen in de nieuwe situatie terecht bij één van de van de scholen (De Regenboog). Zie bijlage 2 voor meer informatie over de uitwerking van het volwassenen uitleenpunt in Dinteloord. Deze wijziging levert de bibliotheek een besparing op, waardoor de transitie in Dinteloord kan worden bekostigd.

7.1 Van 1 naar 3 bibliotheken in Dinteloord

Na de herstructurering van het bibliotheekwerk beschikt de kern Dinteloord over 3 fysieke vestigingen (op de basisscholen) met specifieke aandacht voor de kinderen in Dinteloord van 0 tot 12 jaar, gericht op de preventie van laaggeletterdheid. Volwassenen kunnen gebruik maken van de fysieke en meer actuele collectie die in de Regenboogschool zal worden gerealiseerd. Het zal weliswaar een wat kleinere collectie zijn, maar deze collectie is wel actueler. Bovendien staat de gehele collectie van Bibliotheek Het Markiezaat, maar ook van andere bibliotheken in Nederland, ter beschikking. Alle materialen kunnen digitaal worden besteld en de fysieke materialen worden afgeleverd in de bibliotheek. Daar komt bij dat leden met de nationale bibliotheekpas straks in elke bibliotheek, in heel Nederland, terecht kunnen. Ervaringen binnen kernen van gelijke omvang in Nederland laten zien, dat het gebruik als gevolg van de actuelere collectie toeneemt en ook, dankzij de actuelere collectie en de bestelmogelijkheden, het ledenaantal stabiliseert dan wel toeneemt. Daarbij is het de ambitie om de openingstijden te verruimen door de samenwerking met de school en vrijwilligers.

7.2 Basisscholen willen snel starten

De basisscholen in de kern Dinteloord staan er klaar voor en deze basisscholen willen met het oog op de preventie van laaggeletterdheid zo snel mogelijk de transitie naar de Bibliotheek op school realiseren. Het eerstvolgende, natuurlijke moment om de bibliotheek op de Dinteloordse scholen te realiseren, is bij de start van het nieuwe schooljaar (ingående op 1 sept. 2018). Hoewel de scholen hebben gevraagd om zo snel mogelijk te starten met de bibliotheek op school, is het niet mogelijk eerder te starten, in verband met de voorbereidingen.

7.3 Transitie in Steenberg en de andere kernen

Na de herstructurering van het Bibliotheekwerk in Dinteloord in 2018 verdient het de aanbeveling om in 2019 de ombouw naar de Bibliotheek op school in de kernen Kruisland, Nieuw-Vossemeer en Welberg verder vorm te geven. De transitie van het bibliotheekwerk in de kern Steenberg staat voor 2020 op het programma. Het geeft de gemeente, Bibliotheek Het Markiezaat, het onderwijs en andere organisaties de tijd om na te denken over de precieze invulling van deze transitie. Hierbij is goed denkbaar dat de fysieke bibliotheek in de kern Steenberg qua omvang kleiner wordt zodat de transitie kan worden bekostigd.

8. Communicatie

De implementatie van de nieuwe visie raakt niet alleen inwoners maar ook andere (maatschappelijke)organisaties. Gezien de doorlooptijd is een goed en strak geregisseerd communicatieplan per fase van belang. De eerste fase is de transitie in Dinteloord. De tweede fase is de transitie in de kernen Kruisland, Nieuw-Vossemeer en Welberg, waarna ook Steenberg volgt. De bibliotheek is in de basis verantwoordelijk voor het communicatietraject. De gemeente heeft met name een ondersteunende rol en op een aantal onderdelen uitvoerend, omdat zij het belangrijk vindt dat de communicatie goed loopt. De scholen hebben een belangrijke uitvoerende rol. Via de scholen wordt een specifieke doelgroep: kinderen en hun ouders bereikt. Voor elke fase wordt een communicatieplan opgesteld met als doel de betrokkenen tijdig, volledig en juist te informeren en te raadplegen indien nodig. Het communicatieplan gaat in op ten minste de volgende onderwerpen: de doelgroepen, de te communiceren boodschap (doelstelling) per doelgroep, de strategie van communiceren, uitwerking van de strategie per doelgroep en tot slot een planning.

9. Middelen

Het herstructureren van het bibliotheekwerk vraagt een investering die bibliotheek Het Markiezaat voor haar rekening neemt. De investering impliceert wel, dat de bibliotheekorganisatie voor de komende jaren geen nieuwe bezuinigingen kan opvangen. De vraag vanuit de bibliotheek is daarom ook om de bestaande subsidie te bestendigen en dit op te nemen in de subsidieovereenkomst. De bibliotheek vraagt jaarlijks subsidie op basis van een budgetsubsidie overeenkomst die een looptijd kent van vier jaar. Aan die overeenkomst zijn prestatie-eisen gekoppeld. De huidige eisen zijn gericht op kwantiteit. Het gaat om bezoekers aantallen en het aantal uitleningen. Deze aantallen zeggen niets over de kwaliteit van de producten en in hoeverre die aansluiten bij de vraag en behoefte van de klant. Gezien de doorontwikkeling die volgt vanuit de landelijke wetgeving en trends is de toepassing van de kwantiteit prestatie-eisen niet meer redelijk. Daar komt bij dat de huidige subsidieovereenkomst is afgelopen. Deze lokale uitwerking is de basis voor de nieuw te definiëren prestatie-eisen. Deze worden opgenomen in een nieuw af te sluiten subsidieovereenkomst waarbij het uitgangspunt is dat de bestaande subsidie van ca. €337.725,- per jaar niet wordt gekort, en jaarlijks wordt geïndexeerd, gedurende de looptijd.

10. Bijlagen

10.1 Bijlage 1: Aantal leden, uitleningen en bezoekers.

Aantal Leden naar woonplaats 2014 t/m 2017

Leden naar woonplaats per 31-12-2014						
Leeftijd	STB	DTL	KRL	N-V	De Heen	Totaal
00 t/m 04 jaar	196	60	24	21	5	306
05 t/m 12 jaar	801	341	171	137	25	1475
13 t/m 17 jaar	580	188	53	103	17	941
18 t/m 30 jaar	140	40	2	22	2	206
31 t/m 64 jaar	544	238	19	78	21	900
65+	259	105	14	39	6	423
Overige	112	23	4	15	0	154
Totaal	2632	995	287	415	76	4405

Leden naar woonplaats per 31-12-2015						
Leeftijd	STB	DTL	KRL	N-V	De Heen	Totaal
00 t/m 04 jaar	159	58	25	11	5	258
05 t/m 12 jaar	724	311	173	104	24	1336
13 t/m 17 jaar	551	192	60	91	18	912
18 t/m 30 jaar	164	42	2	22	4	234
31 t/m 64 jaar	518	220	21	77	21	857
65+	277	112	15	39	5	448
Overige	104	25	2	16	0	147
Totaal	2497	960	298	360	77	4192

Leden naar woonplaats per 31-12-2016						
Leeftijd	STB	DTL	KRL	N-V	De Heen	Totaal
00 t/m 04 jaar	143	37	25	17	5	227
05 t/m 12 jaar	643	317	171	92	23	1246
13 t/m 17 jaar	490	172	62	62	18	804
18 t/m 30 jaar	103	23	3	5	3	137
31 t/m 64 jaar	435	178	17	58	18	706
65+	266	107	15	40	5	433
Overige	83	19	2	13	0	117
Totaal	2163	853	295	287	72	3670

Leden naar woonplaats per 14-11-2017						
Leeftijd	STB	DTL	KRL	N-V	De Heen	Totaal
00 t/m 04 jaar	164	42	18	20	3	247
05 t/m 12 jaar	599	295	169	99	25	1187
13 t/m 17 jaar	434	170	59	62	15	740
18 t/m 30 jaar	39	7	3	5	2	56
31 t/m 64 jaar	394	162	19	55	16	646
65+	266	110	15	38	6	435
Overige	99	19	2	13	0	133
Totaal	1995	805	285	292	67	3444

Afname totaal aantal leden periode 2014 t/m 2017

22%

Aantal uitleningen naar woonplaats 2014 t/m 2017

Uitleningen 2014	
Steenbergen	147635
Dinteloord	48147
Kruisland	3136
Nieuw-Vossemeer	1742
Totaal	200660

Uitleningen 2015	
Steenbergen	138714
Dinteloord	45394
Kruisland	3111
Nieuw-Vossemeer	1047
Totaal	188266

Uitleningen 2016	
Steenbergen	125823
Dinteloord	36399
Kruisland	3483
Nieuw-Vossemeer	1368
Totaal	167073

Uitleningen t/m 14 november 2017		extrapolatie jaarcijfers 2017
Steenbergen	98003	112003
Dinteloord	22366	25561
Kruisland	2973	3397
Nieuw-Vossemeer	819	936
Totaal	124161	141897

Afname totaal aantal uitleningen periode 2014 t/m 2017   29%

Aantal bezoekers naar woonplaats 2014 t/m 2017

Bezoekers 2014	
Steenbergen	48727
Dinteloord	15636
Kruisland	2091
Nieuw-Vossemeer	1161
Totaal	67615

Bezoekers 2015	
Steenbergen	46383
Dinteloord	14363
Kruisland	2040
Nieuw-Vossemeer	678
Totaal	63464

Bezoekers 2016	
Steenbergen	41097
Dinteloord	12312
Kruisland	2284
Nieuw-Vossemeer	891
Totaal	56584

Bezoekers t/m 14 november 2017		extrapolatie jaarcijfers 2017
Steenbergen	34156	39035
Dinteloord	8220	9394
Kruisland	1972	2253
Nieuw-Vossemeer	578	661
Totaal	44926	51343

Afname totaal aantal bezoekers periode 2014 t/m 2017

24%

10.2 Bijlage 2: Uitwerking bibliotheek Dinteloord

Huidige opp. Bibliotheek DTL:	208 m ² , inclusief pantry en magazijn 140 m ² effectieve bibliotheekruimte
Ruimte totaal na verhuizing:	op iedere locatie (lees als op elke basisschool) 50 m ² DBoS Ruimte voorziening jongeren en volwassenen 60 m ² . (Regenboog) Totaal 50+50+50+60= 210 m ² effectieve bibliotheekruimte
Openingstijden nu:	drie middagen open (maandag, woensdag en vrijdag van 13.30 tot 17.30 uur
Openingstijden na verhuizing:	op de 3 DBoS-locaties 30 uur per locatie, per week toegankelijk voor leerlingen en medewerkers school. Uitgangspunt: de voorziening voor jongeren en volwassenen zijn tijdens de middag open.
Bezetting voorziening jongeren en volwassenen:	op alle openingstijden is een medewerker aanwezig
Omvang collectie	
Totaal:	8563 materialen
Jeugdcollectie:	4336, deze zal worden verdeeld, vervangen en aangevuld tbv DBoS
Volwassencollectie:	4227, deze moet nog worden gesaneerd. Oude en incurante materialen verhuizen niet mee. In de nieuwe situatie wordt een actuele collectie aangeboden, omvang 3000 materialen. Reserveren binnen de hele collectie van bibliotheek het Markiezaat is gratis, 2 x per week worden, net als nu, de reserveringen bezorgd.

E-books

Van het gebruik van het landelijke e-book-aanbod zijn enkel organisatiecijfers bekend: Op 1 januari 2017 telde Bibliotheek het Markiezaat 2309 E-bookaccounts, op 1 oktober jl. stond de teller op 2763, een stijging van 19.66%, 454 absoluut. Het e-book-aanbod bestaat uit ca. 15.000 titels.

***gemeente* Steenbergen**

Buiten de Veste 1, 4652 GA Steenbergen

Postbus 6, 4650 AA Steenbergen

tel. 14 0167

fax (0167) 54 34 99

e-mail info@gemeente-steenbergen.nl

website www.gemeente-steenbergen.nl